

Izhaja — izvenredni ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopolni naj se pošiljajo uredništvu. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Čodina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L. 7.—, pol leta L. 32.— in cel leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanke in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2.—. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L. 2.—. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Dobre valute

Skoro bomo morali uvrstiti med naše molitve še eno prošnjo. »Reši nas gospod toče, ognja, povodnji in — dobre valute!« Ameriške Zedinjene države, države južne Amerike, Britanije, Švice, Holandije, Švedske in Norveške: vse te države imajo zdravo in visoko valuto. In vendar preživljajo težke gospodarske krize, ki jim ni primere.

Kadi popolnega zastoja vsega prometa so konkurzi na dnevnem redu. To varne ustavljajo delo, delavci so brez zaslužka. Socialna beda, glad in vse druge, strašne posledice so naravnost neizogibne.

Nične ne ve, kako bi se mogli rešiti iz tega položaja. V teh stiskah so vse zmagovite in neutralne države.

Švedska, ki je imela pred pol leta še mnogo odvisnega kapitala, trpi sedaj na pomankanju denarja. Norveška, ki je za časa vojne zaslužila s plovo prava bogastva, je izgubila ta izdatni vir dohodkov, ker je toliko preobčila inozemske toneže, ki je cenejša, da poedina plovnata podjetja zasidrujejo svoje ladje in ustavljajo vse črte.

V Švici je razvita dobičkonosna urarska industrija skoro popolnoma ustavljena. Tovarne obnavljati ne morejo, če ne bi imeli na vseh tržiščih nahaja ceneje blago. Višina švicarskega franka izključuje vsako konkurenco; če prevozniki troški presegajo vrednost blaga — v drugih deželah.

Istotako težak je položaj italijanske industrije. »Ilva«, tovarna in livarna železa je izgubila vso poslovno glavnicu 300 milijonov lir, a pri tem dolguje še 120 milijonov lir. Tudi druge industrije niso na boljšem. »Zveza italijanskih industrija« je predložila vladi nujen poziv,

v katerem zahteva, naj vlada ukrene vse potrebno, da se katastrofa italijanske industrije prepreči ali vsaj ublaži. Industriji priporočajo, naj državna oblast odredi razna javna dela, da bi delavci dobili dela vsaj za silo in se preživeli.

Tako je povsod. In prišli bodo še hujši dnevi. Krediti — pa naj bodo tudi brezobrestni — ne koristijo mnogo, posebno če so domači. Tuji kapital pa je preveč previden in se ne mara zaposliti v tej dobi zastoja in krize.

Polagoma začnajo ljudje spoznavati, da je gospodarska politika, ki države medsebojno ovira, ki otežuje promet in izmenjavanje izdelkov, ki duši s carinami in deviznimi predpisi, izvoz in uvoz, da je ta politika slaba in uničujoča, in da se bo morala zamenti z večjo prometno in gospodarsko svobodo med poedinimi državami.

Če se bodo države obdale z zidovi zaščitnih carin, se bodo nasprotstva med narodi poglabila in stali bomo do zopet pred ostrimi gospodarskimi boji, ki se prav lahko prevrnejo v najhujše politične spopade. Gospodarske ovire, ki se dvigajo med narodi, pomenjajo veliko nevarnost za mir človeštva.

Zborovanje za razorožitev, ki ga sklicuje Harding, je prazen in varljiv trud, ki ne bo prinesel niti trohice pomirjenja človeštvu, dokler se gospodarski boj med narodi nadaljuje z dosedanjim poudarkom. Zmešane razmere svetovnega gospodarstva se ne bodo nikdar razrešile z zborovanji veselil, ki jim je na srce le dobiček in korist lastne države. Politika napetost med narodi bo trajala kljub vsem zborovanjem, če se svetovno-gospodarski kaos ne odpravi.

Čehoslovaška

Shod esperantistov v Pragi

PRAGA, 2. Svetovni shod esperantistov v Pragi se je svečano otvoril. Čehoslovaški minister Susta je pozdravil shod v imenu čehoslovaške vlade, poudarjajoč važnost, ki jo ima ta shod za mednarodne odnose. Podpredsednik svetovne zveze esperantistov Edmund Privat je veličal čehoslovaški narod, naglašajoč, da njegovi junaki niso bili vojskaki, pač pa filozofi kakor Hus, K. m. Masaryk. Minister za zunanje zadeve Beneš je poslal shodu pismo, v katerem pravi, da je ta shod nosilec idej duševnega zbliznanja med narodi. Mednarodni jezik danes ni več utopija, temveč je to vprašanje, za katero se zanjajo izobraženci vseh dežel. Udeležniki shoda se bodo lahko prepričali, kako to plo želi Čehoslovaška mir med narodi. Minister je obljubil, da bo podpiral esperantske misli.

Prvi dan so se udeležili zborovanja zastopniki iz Belgije, Finske, Italije, Litve, Nizozemske, Škotske, zastopniki Zveze narodov, iz Urugvaja, zastopniki ukrajinske misije in zastopniki raznih esperantskih organizacij v Evropi in v Zedinjenih državah.

Čehoslovaška in pomoč Rusiji

PRAGA, 2. Čehoslovaško ministrstvo je začelo svojo akcijo za pomoč Rusiji s tem, da je poslalo mednarodnemu Rdečemu križu primeren poziv.

Sprejem Ogrske v Zvezo narodov in Habsburžani

PRAGA, 2. »Prager Presse« hudo obsoja spletke ogrskih politikov, ki upajo, da bo po sprejemu Ogrske v Zvezo narodov Malemu sporazumu nemogoče, da bi se nadalje upiral povrnitvi Habsburžanov na ogrski prestol. Države Malega sporazuma — nadaljuje omenjeni list — bodo pojasnile Zvezi narodov, da bi bila povrnitev Habsburžanov na ogrski prestol napad naperjen proti varnosti in celotnosti posameznih držav Malega sporazuma. Ako se Ogrska sprejme v Zvezo narodov, bo s tem habsburška misel za vedno pokopana. Ako bo Ogrska hotela biti sprejeta v Zvezo narodov, bo morala hončno opustiti vsako misel na povrnitev Habsburžanov, za kaj države Malega sporazuma bodo proti vsakemu takemu poskusu nastopale z vso odločnostjo in z vsemi svojimi močmi.

Italija

Senat izrekel vladi svoje zaupanje. — Bonomijeve izjave o črnogorskem vprašanju

RIM, 2. Na včerajšnji seji senata se je vršilo glasovanje o zaupnici vladi. Pred glasovanjem se je vršila kratka razprava, katere se je udeležil tudi general Caviglia, ki je odgovarjal ministrskemu predsedniku Bonomiju. Caviglia je predvsem odločno zavrnil Bonomijev napad glede nediscipline in je nato ponovno obžaloval, da ni vlada nastopila proti zasramovanju italijanskih čet, ki so nastopile proti D'Annunziju, češ da so bile plačane za bratomorni boj. Kar pa se tiče domneve, da luka Baroš ni bila dana Jugoslaviji, je general Caviglia izjavil, da so bili istega mnenja italijanska zbornica in italijanski senat ka-

čemo svoje mnenje, pravi list. »Ljudsko arditstvo je pojav reakcije proti fašistovstvu, izraz časa in družbe. Proti nezakonitemu nasilstvu očetovih sinov se postavljajo nasilstvo ljudskih sinov.

Ljudsko arditstvo, plod proletarskega čustvovanja in hrepenenja, ni nauk ne metoda. Zato je nad vsemi političnimi strankami in izven njih. Vpisani so v organizacijo ljudskih arditov socialisti, anarhisti, republikanci, sindikalisti in nadstrankarji. Vpisano je tudi nekoliko komunistov, četrtno jim je to prepovedano od groznega izvršilnega odbora, ki hoče sam sestaviti svoje čete. Ljudski ardit, polni čustev in hrepenenja, si morda preveč ustvarjajo glede možnosti zaustavitve obojenega reakcionarnega gibanja, ko je to, kakor je v resnici, pomagano in zaščiten od države. Dokler bo na krmilu buržoazija, je bo izrabljala, tudi nasilno proti delavskim slojem. In ni kolov in bodal ljudskih arditov, ki bi mogli kaj narediti proti strojnicam, topovom, aeroplanom, države-orožniku in njenih braniteljev.

Vendar pa ima prostovoljna in hitra ustanovitev te ljudske milice političen pomen, ki ne more uiti pozornosti vlade, kakor ne uhaja socialistični stranki.

Slavni tenorist Enrico Caruso umrl

NAPOLI, 2. Davi ob 95 je umrl po vsem svetu znani tenorist Enrico Caruso. Bolezen, težko pljučnico, si je nakopal v Ameriki, kjer je dosegel višek slave a tudi klico smrti. Napoljski najboljši zdravniki so zastavili vse sile, da bi ga rešili, toda zastoj. Ob 8 bi ga bili morali še enkrat operirati, toda medtem se je njegovo stanje tako shujšalo, da ni bilo misliti na operacijo. Ob 95 je izdihnil v prisotnosti svoje stare matere, brata in sestre.

Slavni umetnik se je rodil l. 1873. v Napolju. Začel je peti že kot 10-letni deček v cerkvi. Pozneje je nastopil tupa-tam v kaki družini. Kot 19-letni mladenič se je začel učiti petje pri učitelju. Kmalu nato je šel k vojakom, kjer pa ga je iztaknil neki major, ki ga je pregovoril, da se da zastopati v vojaški službi od brata, a sam da se popolnoma posveti petju. Z 22-letjem letom je nastopil v »Teatro Nuovo« v Napolju, kjer je na prvi mah osvojil občinstvo. V malo letih je postal svetovno znan tenorist in bo vest o njegovi smrti sprejeta z obžalovanjem po vsem svetu.

Zaigralci milanske sodne palače še vedno neznani

MILAN, 2. Kakor znano, je sodna palača kmalu po zaključitvi procesa proti anarhistu Malatesti in njegovim tovarišem, ki se je končal z oprostitvijo vseh obtožencov, zagorela s treh strani. Prvi sum je padel na one, katerim se je zdela sodba preblaga, toda oseb, ki so podtekile ogenj, niso še našli.

Anglija

Spor med Anglijo in Francijo rešen. — Vrhovni svet se sestane v ponedeljek 8. avgusta

LONDON, 2. Lloyd George je odgovarjal v dolnji zbornici na neko vprašanje o odnosih med Anglijo in Francijo. Srečen sem — je rekel Lloyd George — da vam morem naznaniti, da smo dosegli dovoljen sporazum s francosko vlado glede sestanka vrhovnega sveta, ki bi imel razpravljati o vprašanju Gornje Slejzije. (Odobranje.) Vrhovni svet se bo sestel v Parizu dne 8. t. m. in bo odločil o izidih ljudskega glasovanja in o poročilih medzavezniške komisije. Vrhovni svet bo tudi odločil, ali naj se v Gornjo Slejzijo pošljejo pojačenja ali ne. Medtem so zavezniški poslanci napravili v Berlinu primerne korake pri nemški vladi. Angleška vlada zasleduje samo en cilj, t. j. da se vprašanje Gornje Slejzije reši pravično na podlagi izida ljudskega glasovanja v smislu versailleske mirovne pogodbe.

Neki poslanec je zahteval, naj bi se na prihodnjem sestanku vrhovnega sveta govorilo tudi o vprašanju sojenja vojnih zločincev. Lloyd George je odgovoril, da bo najbrže tudi to vprašanje na dnevnem redu. Neki drugi poslanec je zahteval, naj se razpravlja tudi o vprašanju Wilne. Ministrski predsednik mu je odgovoril, da je bilo to vprašanje prepuščeno Zvezi narodov.

Angleški predlog o pripravljalni konferenci zavržen. — Lloyd George pojde v Washington

LONDON, 2. »Morning Post« objavlja vest svojega washingtonskega dopisnika, ki poroča, da so Zedinjene države odklonile angleški predlog, naj bi se pred washingtonsko konferenco vršila posebna pripravljalna konferenca prizadetih držav.

»Daily Express« zatrjuje, da bo Lloyd George šel meseca novembra v Washington kot zastopnik angleške vlade na konferenci za razorožitev.

Indijci proti obliaku angleškega prestolonaslednika

LONDON, 2. Glasom neke brzojavke, ki jo je prejel »Daily Herald« iz Bombay-a, je sklenil stalni odbor vseindijskega shoda, da bodo Indijci bojkotirali

waleskega princa, ki ima obiskati Indijo letošnjo zimo. Bojkot bi se vršil na ta način, da bi ljudstvo ne prišlo k slavnostim, ki se bodo priredile pri tej priliki.

Francija

Briand sklical vrhovni svet za 8. avgusta PARIZ, 2. Ministrski predsednik Briand je razposlal tekom včerajšnjega dneva vsem prizadetim vladam povabila k sestanku vrhovnega sveta, ki se bo vršil v Parizu dne 8. t. m.

Portugalska

Nova revolucija na Portugalskem LONDON, 1. Listu »Daily Mail« poroča iz Vigo: Glasom vesti, ki so prišle iz Portugalske, je prišla včeraj vsa posadka v Lisabonu iz vojašnice ter je zasedla ulice in trge. Na glavnih ulicah so bili postavljeni topi.

RIM, 2. Portugalsko poslanstvo javlja: Do tega hipa ni prejelo portugalsko poslanstvo nikake vesti o nemirih na Portugalskem. Vseled tega se misli, da so zadevna poročila neutemeljena.

Grška

Podrobnosti o razvoju zadnje grške ofenzive

ATENE, 2. Vojni dopisnik lista »Poslite« poroča sledeče podrobnosti o grškem pohodu v Mali Aziji: Sovražnik se je bil utrdil na položajih v trikotu Kutahija-Eskişehir-Sidi Gazi. Cilj grške armade je bil, da se sovražnikov odpor zlomi v čim krajšem času. Glavni štab je opustil načrt napada od spredaj in se je odločil za obkolitev z juga. Dne 11. julija zjutraj so bile vse grške divizije pripravljene na odhod. Druga kolona je prehodila 57 km in je zasedla prelaze, ki vodijo proti ravnini okoli Afium Karahisarja. En armadni zbor je prodiral proti Elmauli Dagu, dočim je korakal neki neodvisni oddelke proti Kutahiji, da bi napadel Turke od spredaj. Neki drugi armadni zbor je prodiral proti Kutahiji od severovzhoda. Slednjič je imela ena kolona nalogo, da se udari s sovražnikom jugovzhodno od Chiosa.

Sovražnikov odpor je bil prvi dan zelo slab. Dne 12. julija je XII. divizija zavezala Afium Karahisar in je še isti večer odkorakala dalje. V mestu je ostala IV. divizija. Dne 14. julija se je sovražnik prvi krat resno uprl grškemu armadnemu zboru, ki je prodiral jugovzhodno od Kutahije. Dne 15. julija je ena grška divizija, ki je prišla z desne strani, obkolila sovražnikovo krilo in ga strla. Vseled tega so padli vsi turški položaji južno od Kutahije v roke Grkom in usoda Kutahije je bila gotova. Dne 17. julija so se pojavile severno od Kutahije grške kolone, ki so prihajale od Bruse. Sovražnik je tedaj prekinil borbo in se je začel v neredu umikati proti Eskişehiru čez prelaz Turmandag. Neka neodvisna kolona je vkorakala v Kutahijo še isti večer. Dne 19. julija je padel Eskişehir in 20. julija se je sovražnik začel umikati proti Angori.

Grki hočejo vzeti Angoro

ATENE, 2. Atenski dopisni urad javlja: Dasi ni bilo še objavljeno nikako uradno obvestilo o velikem posvetovanju, ki se je vršilo v Kutahiji, se da vendar sklepati, da je veliki vojni svet sklenil, da se ima zavzeti Angoro, ki je glavno mesto nacionalistične Turške in sedež Kemalove vlade. Grška armada je sedaj 200 km od Angore. Pohod bo naletel na resne težkoče kakih 100 km od te turške trdnjave, ker pelje od tam proti Angori le ena sama cesta. Bilo pa je ukrenjeno vse potrebno, da bo prevoz hrane zagotovljen. Grški glavni štab se je nastanil v Adoslesu. Nekatera znamenja kažejo, da se bo Kemal paša skušal upreti na vzhodnem bregu reke Sanegarios. Nov pohod se bo začel v prvi polovici meseca avgusta.

Turčija

Turki trdovratno trdijo, da so Grki tepeni

CARIGRAD, 1. Iz Angore poročajo, da so bili Grki pred Sivri-Hisarjem poraženi in da se grška armada umika proti Eskişehiru, pošajoč na bojišču veliko orožja, streliva in mnogo ujetnikov.

Poveljniki kavkaške, turkестanske in cilicijske armade so dobili povelje, naj pridejo s svojimi četami na grško bojišče. Pričujejo se važni dogodki.

Japonska

Japonska bo povrnila Kitajski Šantung PARIZ, 1. Japonski poslanik v Pekingu, ki se odpravlja na Kitajsko, je rekel »Temps«-ovemu dopisniku, da gre na Kitajsko z namenom, da bo pridno delal za sporazum med Japonsko in Kitajsko. Povrnitev polotoka Šantunga je najvažnejše vprašanje, ki se ima rešiti. Poslanik upa, da bodo neposredna pogajanja med Japonsko in Japonsko imela poln uspeh.

Kronika nasilstev

ZLORABA URADNE OBLASTI.

TEŽKA TELESNA POŠKODBA

Iz Klanca. Zdi se, da občinski komisar Urizio namerava nadaljevati strahovladu, ki smo jo imeli v voljni dobi. Kakor znano, je na dan volitev njegov sin Bruno streljal s puško na naše volilce. Stotine prič je to videlo in našli smo tudi dovolj prič, ki so kljub vsemu imele toliko poguma, da so to na pristojnem mestu izpovedale. Te priče so podvržene sedaj neprestanim šikanam s strani občinskega komisarja. Komisar hoče iz njih izsiliti prekljice njihove izpovedi, da tako obvaruje svojega prenapetega sina pred posledicami protizakonitega dejanja. Pri tem pomagajo gospodu občinskemu komisarju gospod Giorgio in očiščeni briadi v K lancu s svojimi orožniki. Priče se pozivom gospoda komisarja ne morejo ustavljati, ker jih pridejo vedno klicati orožniki. Prav bi bilo, da bi orožniki zahtevali od prič izpovedbo v okolnostih dejanja in nato poslali te izpovedbe pristojnemu sodniku. To zahtevamo. Toda to se ne bo zgodilo. Gospod komisar in njegovi pomagači zahtevajo od prič, naj prekljicejo, kar so izpovedale, in naj podpisajo izjave, da niso ničesar videle. Pri tem so prič izpostavljene vsakovrstnim nasilstvom.

Omenjamo najtežji slučaj: Andreja Cergola, starčka, ki je prekorajil 70. leto, so odvedli, ko je odločno izjavil, da bo vedno izpovedal resnico in da ničesar ne prekljice, v bližnji gozd in tam sta ga omenjeni Giorgio in neki orožnik pretepala do krvi. Ljudstvo je vse zbežano ter kliče na pomoč.

Zahtevamo od gen. civ. komisarja, da napravi red. Naj se uvede stroga preiskava. Takoj se morata orožniški brigadi in omenjeni Giorgio odstraniti. Če ne zadostuje gosp. gen. civ. komisarju izjava, da prihaja od slovenske strani, naj vpraša za mnenje poštene Italijane, ki vedo, kaj se godi v Klanecu. Imenujemo le podgrajskega občinskega komisarja, ki gotovo ni na sumu, da ne bi bil izvrsten Italijan. Čas bi bil, da se tudi gospod občinski komisar Urizio poduči, da doslej nima še oblasti sodnika. Čas je torej, da končajo te barbarske razmere.

Našim poslancem v Rimu priporočamo zadevo v pretres.

II. in III. Internacionala

III.

Na koncu II. članka sem omenil, da priporoča tretja internacionala politično revolucijo kot sredstvo za doseg novega skupnega gospodarstva ali komunizma. Ne govori siter izrecno o »politični« revoluciji, marveč le pristo o revoluciji, a vendar je jasno, da se mora pod tem običnim pojmom razumevati le »politična« revolucija, kar nam dokazuje dejstvo ruske proletarske revolucije same, ki je bila čisto politična.

Govoriti namreč, da potom revolucije (brez poudarka »politične«) pridemo do komunizma, je nesmiselno, ker je komunizem sam na sebi že revolucija v primeri s sedanjim gospodarskim redom in reči »potom revolucije do komunizma« bi pomenilo isto, kakor da rečemo »potom komunizma do komunizma«, torej nesmisel.

Pravi pomen revolucionarnega gesla tretje internacionale je in more biti torej edino le sledeči: potom politične revolucije do gospodarske revolucije. In res se vsa ruska proletarska revolucija izvršuje po tem osnovnem programu. Ali ne pomeni to postaviti Marxovo osnovno načelo o zgodovinskem materializmu naravnost na glavo? Zgodovinski materializem pomeni namreč v glavnem sledeče: vsak družabni red je le prirodna posledica materialnih, torej gospodarskih pogojev, v katerih živi v danem zgodovinskem trenutku človeška družba in vsaka sprememba človeškega družabnega reda, torej vsaka politična sprememba v zgodovini človeštva je le prirodna posledica že izvršenih gospodarskih odnosov.

Na podlagi Marxovega učenja o zgodovinskem materializmu se mora torej formula proletarske revolucije glasiti pravilno takole: potom gospodarske revolucije do politične revolucije in ne narobe, kakor to trdi in to izvršuje tretja internacionala. Torej imamo vendarle mi prav, se bodo oglasili reformisti! Ne, vi rimate prav, ker se vse naše gospodarske reforme, kar sem v glavnih potezah dokazal v II. članku, gibajo v okviru kapitalističnega gospodarstva. Te reforme kapitalizem deloma vzpodbuja, jo in pospešuje, kakor n. pr. borba za povišanje delavskih plač, ki kapitalizem naganjajo k imperializmu, ker le s pomočjo vedno rastočega imperializma je kapitalizem v stanju zadovoljevati vedno rastoče zahteve industrijskega proletariata. Druge gospodarske reforme puščajo na kapitalističnem obzorju ravno tako vreme, kakor so ga našle: n. pr. zadrugarstvo. Zadruga se mora ali popolnoma prilagoditi zakonom kapitalističnega gospodarskega sistema in postati čista kapitalistična podjetja z vsemi javnimi znaki kapitalizma, (ti so na

V slovenski družini slovenski jezik!!

